

SMĚRNICE O CIVILNÍ OBRANĚ ČSSR

Generálmajor Ing. Pavel Fíguš

Dnem 1. ledna 1983 vstoupily v platnost nové „Směrnice o Civilní obraně ČSSR“. Pro další zdokonalování Civilní obrany ČSSR (dále jen CO ČSSR) je to důležitý dokument, protože předešlé „Směrnice o CO ČSR“ již v mnohých ustanoveních zastaraly. Od roku 1958 se velmi mnoho změnilo jak ve vnitropolitické situaci, státoprávním uspořádání ČSSR, tak i v rozvoji samotné Civilní obrany ČSSR, jakož i civilních obran států socialistického společenství. I když základní principy „Směrnic“ zůstaly v platnosti, nové vztahové otázky, nové úkoly CO a změna v řízení CO vyžadovaly, abychom podstatně doplnili a upravili zásady řízení CO, které by měly odpovídat současným podmínkám a potřebám další perspektivy.

Tomu odpovídají nové „Směrnice“, které vycházejí ze základního principu vedoucí úlohy KSČ, jednoty budování a obrany socialismu, jednoty lidu a ozbrojených sil ČSSR i z potřeb centralismu a internacionálního charakteru obrany.

Při formulování zásad řízení CO ČSSR jsme vycházeli ze všeobecných principů řízení státu, základních zákonných ustanovení o obraně, jakož i z dlouhodobých zkušeností při řízení a organizování CO v SSSR a v ostatních členských státech Varšavské smlouvy.

Posláním CO, jako součásti obrany Československé socialistické republiky, je zabezpečení ochrany a obrany obyvatelstva před následky napadení nepřítele, vytvoření podmínek pro plynulý chod hospodářského života při napadení nepřítele a odstraňování následků tohoto napadení.

Proto „Směrnice“ stanoví, že plnění opatření CO patří do náplně činnosti všech orgánů státní správy hospodářských orgánů a organizací, jakož i společenských organizací Národní fronty ČSSR. Současně stanoví, že příprava Civilní obrany k plnění úkolů za branné pohotovosti státu se realizuje již v míru a za účasti všeho obyvatelstva.

Na základě tohoto poslání jsou ve „Směrnicích“ stanoveny úkoly, které se v CO plní jednak v době míru a jednak v době branné pohotovosti státu. Toto rozdělení úkolů umožňuje cílevědomě řídit činnost všech orgánů i samotnou přípravu obyvatelstva.

Opatření CO realizovaná v době míru jsou zaměřena hlavně na přípravu a seznamování obyvatelstva se způsoby ochrany před soudobými prostředky napadení nepřítele, na zabezpečení včasného varování a vyzkoušení obyvatelstva o nebezpečí napadení nepřítele a jeho možných následcích, na přípravu ukrytí oby-

vatelstva a na přípravu evakuace, na realizaci opatření ke zvýšení odolnosti národního hospodářství k zabezpečení jeho činnosti za branné pohotovosti státu, na vytvoření a přípravu sil civilní obrany a na organizování vzájemné spolupráce a pomoci obyvatelstvu v pohraničních oblastech sousedních států socialistického společenství při napadení nepříteli.

Hlavními úkoly za branné pohotovosti státu jsou zejména záchranné práce a provádění likvidační práce (ZPLP), poskytování pomoci obyvatelstvu postiženému napadením nepříteli, včetně příslušného materiálního a technického zabezpečení, jakož i poskytování pomoci vojsku v prostorech napadení nepříteli v součinnosti s územními vojenskými orgány.

Realizace těchto základních úkolů vyžaduje nové přístupy k jejich řešení a nové obsahové zaměření součinnosti orgánů ČSLA a ministerstva vnitra s orgány civilní obrany.

Nekladu si za cíl v tomto pojednání rozebrat tyto „nové“ problémy, ale chci na ně jen krátce poukázat.

Při plnění úkolů přípravy obyvatelstva, včasného varování a vyrozumění, jakož i jeho ukrytí, budování ochranných staveb a evakuaci vzniká potřeba daleko užší součinnosti s místními vojenskými správami a s orgány MNO, které obhospodávají výrobní, opravárenské a jiné zařízení na teritoriu ČSSR v krajích a okresech.

Zvyšování odolnosti národního hospodářství k zabezpečení jeho činnosti za branné pohotovosti státu vyžaduje nový přístup k hodnocení potřeby nejen z hlediska příslušných centrálních státních orgánů, ale i příslušných orgánů MNO a MV, včetně některých vědeckých pracovišť ČSLA (VAAZ, VPA aj.).

Podobně i příprava sil CO a jejich nasazení k záchranným a prvořadým likvidačním pracím ve prospěch obyvatelstva a ve prospěch vojsk na teritoriu vyžaduje nové přístupy jak od orgánů CO, tak i od vojenských teritoriálních orgánů.

Tyto myšlenky potvrzují, že je třeba, aby nové „Směrnice o CO“, které stanovují úkoly v souladu s posláním CO, se staly vodítkem činnosti „všech orgánů státní správy, hospodářských orgánů a organizací“ tak, jak je uvádí článek 2 nových „Směrnic“.

V souladu s posláním a úkoly CO stanovují „Směrnice“ i rozsah a povahu opatření CO. Podstata je v tom, že opatření civilní obrany probíhají na celém území ČSSR, především v městech, městech a na objektech národního hospo-

dářství, které mají význam pro obranu ČSSR a v prostorech pod vodními díly.

Další částí nové „Směrnice“ konkretizují zásady řízení Civilní obrany, které odpovídají zákonným ustanovením, jež zůstávají v současné době v platnosti.

Především se jednoznačně stanoví, že „řízení přípravy obyvatelstva a národního hospodářství k civilní obraně probíhá pod přímým vedením KSČ“. V souladu s tím „Směrnice“ vymezují místo a úlohu při řízení CO radám obrany všech stupňů, federálním a republikovým ústředním orgánům státní správy a národním výborům.

Centralizované řízení Civilní obrany zabezpečují nové „Směrnice“ svým ustanovením v článku 14, který uvádí, že Civilní obranu řídí ve výlučné působnosti federální orgány. V souvislosti s tím článek 17 vymezuje místo MNO jako federálního ústředního orgánu státní správy pro řízení Civilní obrany. V návaznosti na to článek 18 uvádí, že „Řízení Civilní obrany ČSSR přísluší ministrovi národní obrany ČSSR“ a článek 19 uvádí, že „Bezprostřední odborně metodické řízení a přípravu v Civilní obraně na celém území uskutečňuje zástupce ministra národní obrany — náčelník CO ČSSR...“. Další část kapitoly uvádí, že řízení Civilní obrany v ČR a SSR přísluší náčelníkům CO ČR a SSR — místopředsedům vlád ČR a SSR.

Směrnice také uvádějí, že ministři, vedoucí ústředních orgánů, ředitelé (vedoucí) jim podřízených organizací jsou náčelníky Civilní obrany v rozsahu své působnosti. V rozsahu působnosti národních výborů jsou náčelníky CO jejich předsedové. Obdobně v podnicích, družstvech, úřadech, školách a jiných zařízeních jsou ředitelé, vedoucí nebo předsedové současně náčelníky CO a odpovídají za civilní obranu objektu, podniku, školy, závodu apod. K plnění úkolů organizují na objektech štáby CO, jednotky a zařízení CO z řad pracovníků organizace podle vzorových tabulek schválených štábem CO ČSSR.

Tímto způsobem „Směrnice“ jednoznačně určily orgány odpovědné za řízení CO na všech stupních.

Zvláštní kapitolu věnují „Směrnice“ vojenským štábům CO. Určují jejich místo i úlohu a vzájemné vztahy. Článek 29 uvádí, že „Štáby CO ČSSR, ČR, SSR, krajů, hlavních měst, okresů, určených míst a obvodů (v hlavních městech) jsou vojenskými orgány“, a článek 20 uvádí, že „Štáby CO uskutečňují řízení podle pokynů a v mezích pravomoci příslušného náčelníka CO a podle směrnic a nařízení štábů CO vyššího stupně. Přitom náčel-

níci štábů CO jsou rovněž podřízeni náčelníkům štábů vyššího stupně a náčelníci štábů CO republik zástupci ministra národní obrany ČSSR — náčelníkovi Civilní obrany ČSSR“.

Tyto dva články mají velký význam pro ujasnění a sjednocení řízení CO v ČSSR. Je tedy jasné, že vojenské štáby CO nejsou štáby národních výborů, jak se to někdy mylně vysvětluje, ale jsou to územní vojenské štáby (okresní, krajské) a nepodléhají národním výborům jako orgány státní správy, ale jsou orgány pro řízení příprav k Civilní obraně v příslušných územních obvodech národních výborů. Např.: štáb CO Jihomoravského kraje a ne štáb CO Jihomoravského národního výboru.

Nové „Směrnice“ dále upřesňují způsob tvorby jednotek a služeb CO, jejich organizaci, přípravu a předurčení. Současně určují, který hospodářský nebo státní orgán jaké jednotky služeb CO organizuje a připravuje.

V Civilní obraně organizujeme zejména tyto služby: zdravotnickou, zemědělskou, zásobovací, vodotechnickou, ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti, stavebně technickou, požární, komunální, energetickou a plynárenskou.

Hlavní předurčení jednotek služeb CO spočívá v tom, aby byly připraveny k vykonání speciálních záchranných a provádkových likvidačních prací a k vytvoření podmínek pro činnost národního hospodářství za branné pohotovosti státu.

V době míru mohou být jednotky služeb CO podle rozhodnutí náčelníků civilní obrany nasazeny i k likvidaci následků živelních pohrom, přírodních katastrof, velkých lesních požárů, velkých provozních havárií apod.

Vedle všeobecných zásad řízení CO ČSSR, nové „Směrnice“ ve své zvláštní části uvádějí hlavní úkoly rozhodujícím orgánům a funkcionářům. Svoje povinnosti a hlavní úkoly tu mají — zástupce ministra národní obrany — náčelník Civilní obrany ČSSR, náčelníci CO republik, velitelé vojenských okruhů, územní náčelníci CO a diferencovaně i ústřední orgány státní správy federace a republik.

V závěrečné části nové „Směrnice“ upřesňují materiální, technické a finanční zabezpečení CO v souladu s novými podmínkami po převodu CO ČSSR do působnosti ministerstva národní obrany ČSSR.